

Veileder om tilstrekkelig bemanning i barnehagen

Veileder om tilstrekkelig bemanning i barnehagen
| udir.no

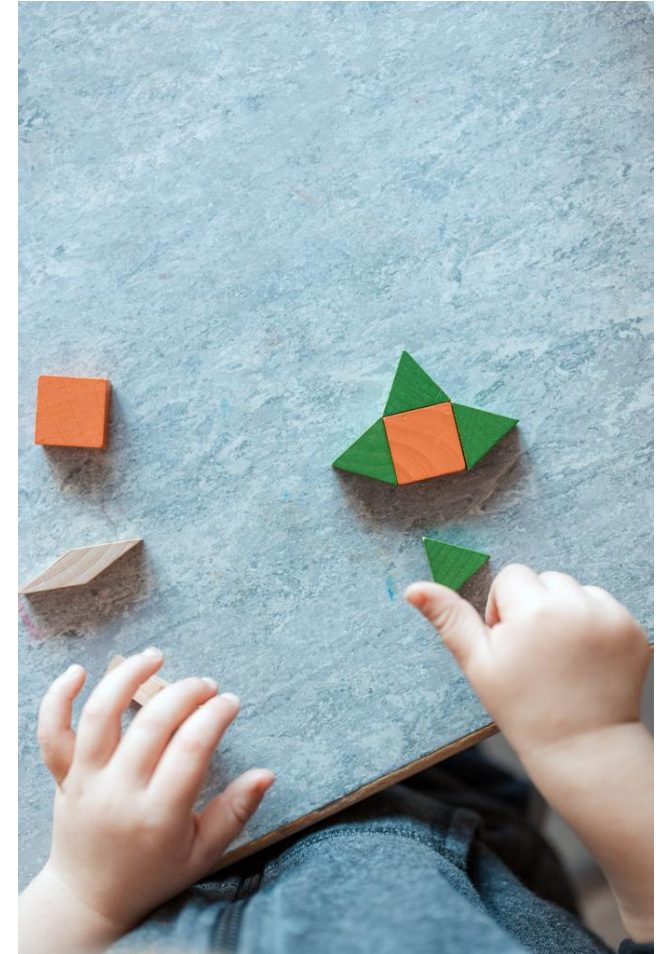
Juni 2025

Elisabeth Tobiassen
Utdanningsforbundet Nordland

Innledning

- Formålet med veilederen er at den skal klargjøre hvordan barnehageloven § 26 første ledd skal forstås og praktiseres.
- Internkontrollen skal sikre at barnehagen avdekker avvik og risiko for avvik, og at dette følges opp.
- Veilederen skal støtte barnehagen i vurderingen av om bemanningen er tilstrekkelig.
- **Veilederen skal bidra til å bevisstgjøre personalet om når det bør meldes fra til styrer om at bemanningen er for lav. Her er det viktig å ivareta et godt partssamarbeid gjennom tett dialog med tillitsvalgte, verneombud og ansatte.**

Avgrensning

- Veilederen tar kun for seg barnehageloven § 26 om tilstrekkelig bemanning, og er dermed avgrenset mot forhold knyttet til forsvarlighet, helse, miljø og sikkerhet, eksempelvis krav etter forskrift om helse og miljø i barnehager, skoler og fritidsordninger, og arbeidsmiljøloven. Dette omfatter forhold som ikke er regulert i barnehageloven, men som likevel gir uforsvarlige forhold i barnehagen.
- Hvis det foreligger andre ulovlige eller uforsvarlige forhold som er regulert i annet regelverk enn barnehageloven, skal barnehagemyndigheten orientere den aktuelle tilsynsmyndigheten som har ansvar for det aktuelle området.

Grunnbemanning i barnehagen

§ 26 første ledd

«Bemanningen må være tilstrekkelig til at personalet kan drive en tilfredsstillende pedagogisk virksomhet.

§ 26 andre ledd

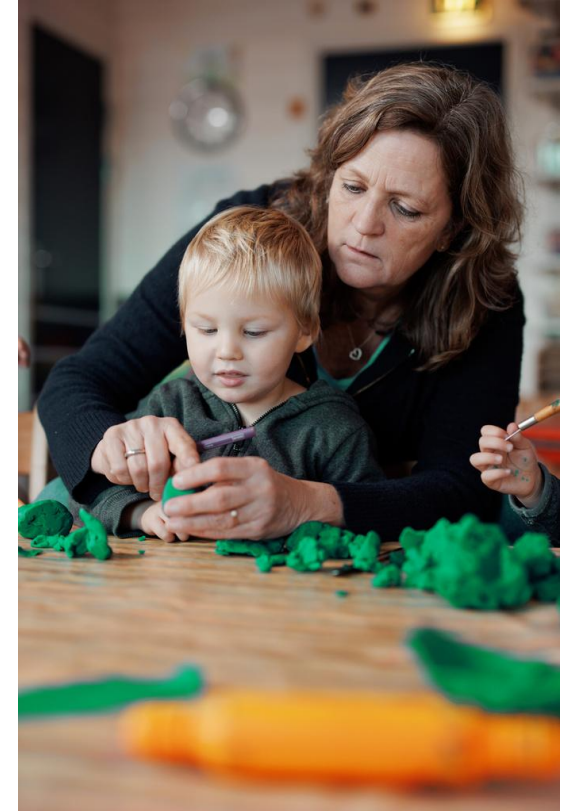
Barnehagen skal minst ha én ansatt per tre barn når barna er under tre år og én ansatt per seks barn når barna er over tre år. Barn skal regnes for å være over tre år fra og med august det året de fyller tre år»

- Veilederen handler hovedsakelig om barnehageloven § 26 første ledd, som sier at bemanningen skal være tilstrekkelig til at personalet kan drive en tilfredsstillende pedagogisk virksomhet.
- § 26 andre ledd, er en minimumsnorm.

Forholdet mellom kravet om tilstrekkelig bemanning og minimumsnorm

- § 26 første og andre ledd henger sammen, men det er to ulike krav som begge må oppfylles.
- Selv om minimumsnormen til grunnbemanning er oppfylt, betyr ikke det at barnehagen automatisk også er innenfor kravet om tilstrekkelig bemanning til at personalet kan drive en tilfredsstillende pedagogisk virksomhet.
- Minimumsnorm gjelder minstekrav til antall årsverk. Dermed er det ikke gitt at dette er ansatte som er fysisk tilstede på jobb hver dag. Dersom en eller flere ansatte av ulike årsaker er fraværende oppfyller barnehagen fremdeles minimumskravet til bemanning i form av årsverk. Det betyr likevel ikke at det er tilstrekkelig bemanning i barnehagen.
- Kravet om tilstrekkelig bemanning gjelder uavhengig av hvor mange ansatte som av ulike årsaker er fraværende (sykefravær, deltakelse på etter- og videreutdanning, ferie ol.)

- I forarbeidende til bestemmelsen (§ 26) er det presisert at minimumsnormen:

«[...] kun skal omfatte antall årsverk som er avsatt til det ordinære og direkte arbeidet med barna i barnehagen. Dette innebærer at pedagogiske ledere, barne- og ungdomsarbeidere og assistenter som utfører oppgaver innenfor det ordinære barnehagetilbudet, skal regnes med i grunnbemanningen. Den tiden styrer arbeider direkte med barna kan også tas med i beregningen. Personer som er i barnehagen i praksis eller arbeidstiltak, lærlinger, spesialpedagoger og andre som er å anse som ekstra personale i barnehagen, skal holdes utenfor beregningen.»⁵

- Det er kun personale innenfor ordinære tilbudet og i direkte arbeid med barna som skal regnes med. Det vil si at en kjøkkenhjelp/kokk som er ansatt til å gjøre oppgaver på kjøkkenet, ikke skal beregnes som en del av grunnbemanningen.

Barnehagen som en tilfredsstillende pedagogisk virksomhet

- Av barnehageloven §§ 1 og 2 går det blant annet frem at barnehagen skal være en pedagogisk virksomhet som ivaretar barnas behov for omsorg og lek, og som fremmer læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling. § 3 handler om barns rett til medvirkning og hensynet til barnets beste. § 4 handler om foreldrenes medvirkning. Dette er grunnlaget for barnehagen som pedagogisk virksomhet.
- Målet med barnehagen som pedagogisk virksomhet er å gi barna et tilrettelagt tilbud i tråd med barnehageloven og rammeplanen.

Tilstrekkelig bemanning

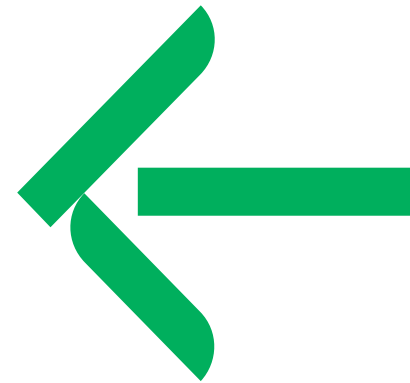
- For at personalet skal kunne drive en tilfredsstillende pedagogisk virksomhet, må barnehagen ha tilstrekkelig bemanning.
- Hva som er tilstrekkelig må blant annet vurderes ut fra barnegruppens størrelse og behov. Det understrekes igjen at kravet til tilstrekkelig bemanning i § 26 første ledd gjelder uavhengig av minimumsnormen for grunnbemanning i andre ledd.
- Kravet i første ledd gjelder gjennom hele barnehagedagen.

Vurdering av om bemanningen er tilstrekkelig

- Det er **barnehageeier** som har ansvaret for å vurdere om bemanningen er forsvarlig.
- Det er **styrer** som har det daglige ansvaret for barnehagen, og skal ha daglig kontakt med og oppfølging av barnehagen. Det er derfor styrer som i praksis må gjøre den løpende vurderingen av om bemanningen er tilstrekkelig.
- Dersom ansatte opplever at bemanningen ikke er tilstrekkelig, bør de melde fra til styrer, eventuelt til barnehageeier eller kommunen som barnehagemyndighet.
- Et godt samarbeid mellom tillitsvalgte, verneombud og styrer er viktig.

Til diskusjon

Internkontrollen skal sikre at barnehagen avdekker avvik og risiko for avvik, og at dette følges opp.

Veilederen skal bidra til å bevisstgjøre personalet om når det bør meldes fra til styrer om at bemanningen i barnehagen er for lav.

- På hvilke måter kan du som LL/HTV støtte våre tillitsvalgte når bemanningen ikke er tilstrekkelig i barnehagene?
- Har barnehagene gode rutiner for å melde fra om avvik, og følge opp disse?

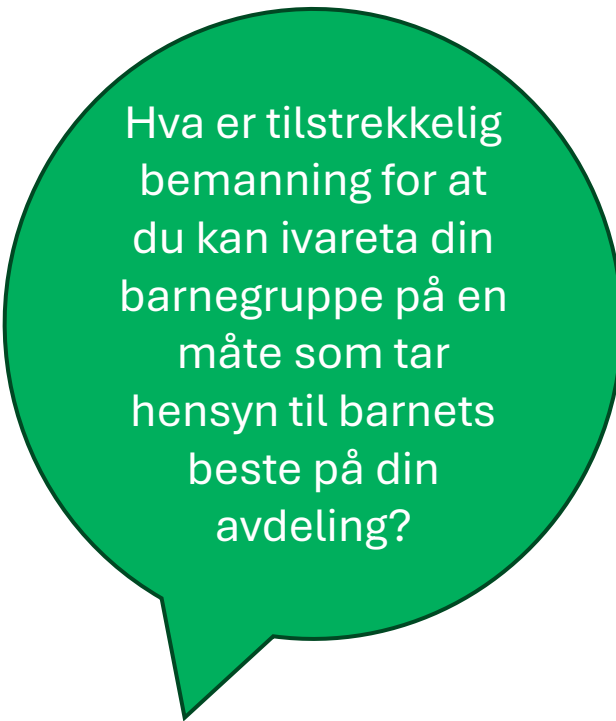
Vurderingsmomenter

- § 26 første ledd gir ingen føringer for hva som er et tilfredsstillende forholdstall mellom barn og ansatte i barnehagen.
- I det daglige må barnehagen gjøre fortløpende vurderinger av om bemanningen er tilstrekkelig, og barnehageeier må ta det overordnede ansvaret for at bemanningen er tilstrekkelig på kort og lang sikt.
- Videre presenteres noen viktige momenter nærmere, men det er ikke nødvendig å vurdere alle momentene i enhver situasjon. Det kan være flere momenter enn de som nevnes videre som kan være hensiktsmessig å ta med i en vurdering.

Vurdering av barnets beste

- I alle vurderinger som gjelder barn, skal *barnets beste* være et grunnleggende hensyn.
- Derfor er barnets beste et moment som også skal være med i vurderingen om tilstrekkelig bemanning.
- For å kunne vurdere konkret hva som er til barnets beste, må man ha kunnskap om situasjonen og behovene til det aktuelle barnet eller den aktuelle barnegruppa.
- I vurderingen opp mot andre hensyn, for eksempel økonomiske hensyn, skal barnets beste tillegges stor vekt.

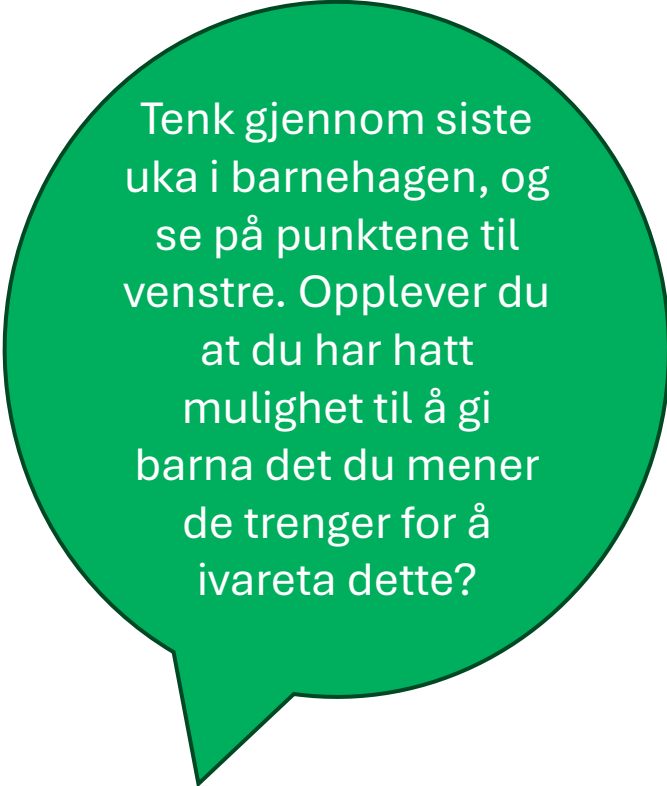

Hva er tilstrekkelig bemanning for at du kan ivareta din barnegruppe på en måte som tar hensyn til barnets beste på din avdeling?

Ivaretagelse av barnas behov

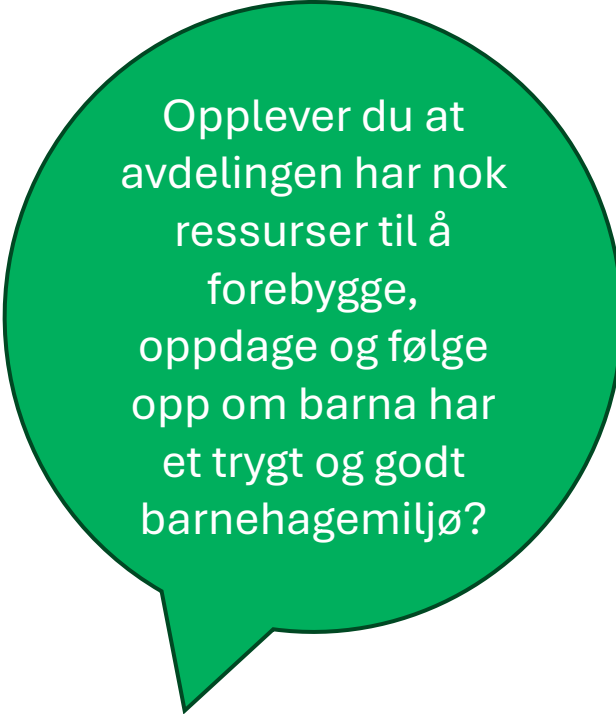
- Barnehagen skal ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og danning.
- Dette innebærer at personalet skal ivareta barnas behov for fysisk omsorg, og støtte, og gjennomføre grunnleggende omsorgsoppgaver knyttet til daglige rutiner som måltider, hvile og hygiene.
- De skal legge til rette for lek og vennskap, et stimulerende miljø som støtter opp om barns allsidige utvikling, og sikre at barna får ta del i og medvirke til fellesskapet.
- Når personalet ikke får gjennomført grunnleggende oppgaver, tilsier dette at bemanningen ikke er tilstrekkelig.

Tenk gjennom siste uka i barnehagen, og se på punktene til venstre. Opplever du at du har hatt mulighet til å gi barna det du mener de trenger for å ivareta dette?

Arbeid med et godt og trygt barnehagemiljø

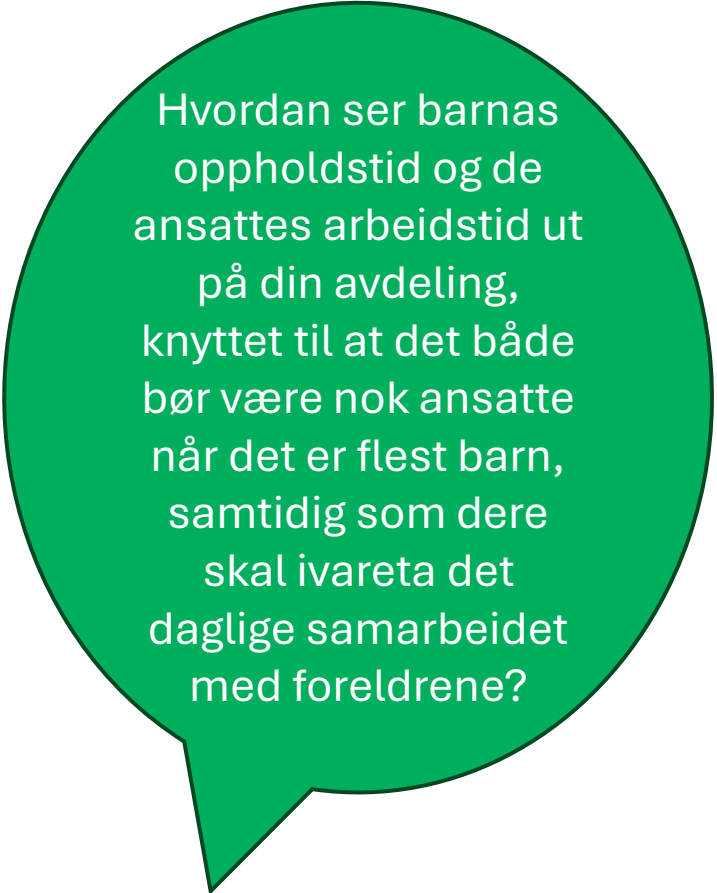
- Barnehagen skal sørge for at barna har det godt og trygt.
- Lav bemanning kan påvirke personalets mulighet til å jobbe forebyggende med barnehagemiljøet og til å oppfylle aktivitetsplikten.
- Dersom personalet ikke har mulighet til å være tett nok på barna til for eksempel å ivareta plikten til å følge med eller til å gripe inn, tilsier dette at bemanningen ikke er tilstrekkelig.

Opplever du at avdelingen har nok ressurser til å forebygge, oppdage og følge opp om barna har et trygt og godt barnehagemiljø?

Antall barn til stede i barnehagen

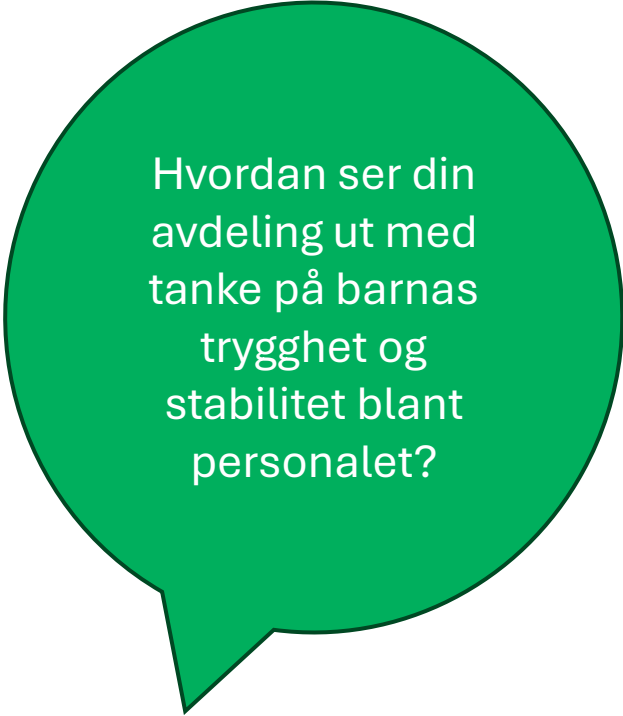
- Hvor mange barn som er til stede i barnehagen, er et moment i vurderingen.
- Hvor mange barn som er til stede i barnehagen kan variere i løpet av dagen. Derfor bør også antallet ansatte tilpasses etter når det er flest barn til stede.
- I rammeplanen står det at barnehagen skal legge til rette for at foreldre og barnehagen jevnlig kan utveksle observasjoner og vurderinger knyttet til barna.
- For å sikre god dialog og godt samarbeid mellom barnehagen og hjemmet er det derfor viktig at det er nok ansatte til stede ved levering og henting i barnehagen.

Hvordan ser barnas oppholdstid og de ansattes arbeidstid ut på din avdeling, knyttet til at det både bør være nok ansatte når det er flest barn, samtidig som dere skal ivareta det daglige samarbeidet med foreldrene?

Barnas alder og barnegruppens sammensetning

- Yngre barn trenger mer individuell omsorg og støtte enn eldre barn, og behovet for flere ansatte er derfor større i de yngre barnegruppene.
- Det er også relevant å ta hensyn til hvor lenge barna har gått i barnehagen og om de har blitt godt kjent med barnehagen, personalet og de andre barna.
- Det er i tillegg viktig å vurdere barnegruppas sammensetning. I denne vurderingen bør det tas hensyn til de ulike barnas forutsetninger og behov, funksjonsevne og utvikling.
- Dersom det har vært mye sykefravær og stor utskiftning av personalet i en barnegruppe, kan dette tilsa at det skal mer til for at bemanningen kan vurderes som tilstrekkelig.

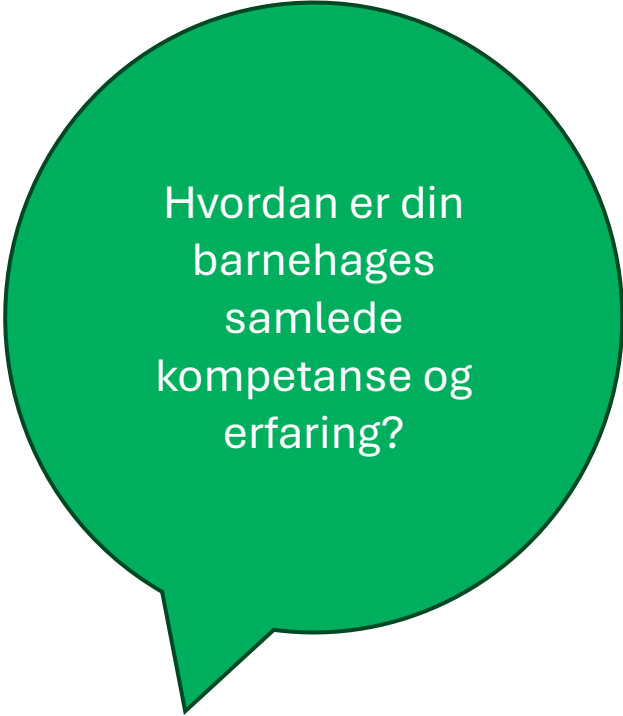

Hvordan ser din avdeling ut med tanke på barnas trygghet og stabilitet blant personalet?

Personalets kompetanse og erfaring

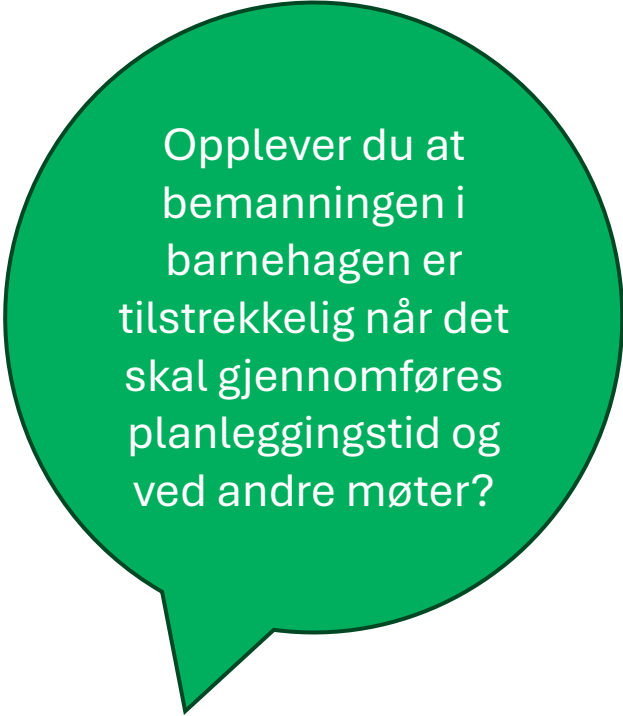
- Barnehageeier må sørge for at personalet har riktig og nødvendig kompetanse.
- Personalet som er på jobb i barnehagen, må ha en samlet erfaring og kompetanse som gjør at de kan drive en pedagogisk virksomhet i tråd med barnehageloven og rammeplanen.
- Dersom personalet som er på jobb har lite erfaring eller kompetanse, eller ikke er godt kjent med barna, kan det tilsi at det kreves flere ansatte for at bemanningen kan vurderes som tilstrekkelig.

Hvordan er din
barnehages
samlede
kompetanse og
erfaring?

Personalets tid til å planlegge og vurdere

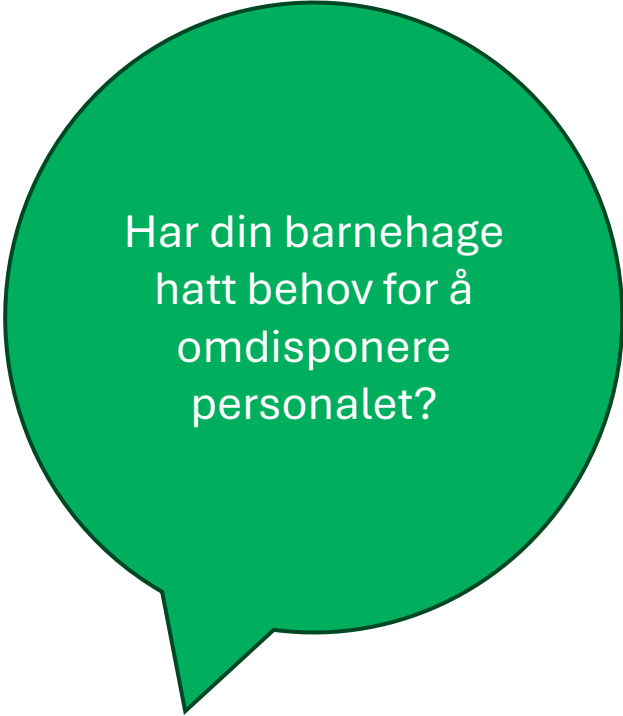
- De pedagogiske lederne i barnehagen skal lede arbeidet med planlegging, gjennomføring, dokumentasjon, vurdering og utvikling av arbeidet i barnegruppa. For å gjennomføre dette vil deler av den ordinære arbeidstiden brukes på planlegging, for- og etterarbeid. I dette tidsrommet vil de pedagogiske lederne og barnehagelærerne ikke være fysisk tilstede, noe som gjør at det er færre ansatte sammen med barna.
- I tillegg kan møter som avdelingsmøter- og ledermøter, møter med foreldre, PP-tjenesten og barnevern også ta ansatte bort fra barnegruppen.
- Det skal være tilstrekkelig bemanning i barnehagen også denne tiden, og barnehagen må planlegge for dette.

Opplever du at bemanningen i barnehagen er tilstrekkelig når det skal gjennomføres planleggingstid og ved andre møter?

Vurdering av omdisponering av personalet mellom avdelinger

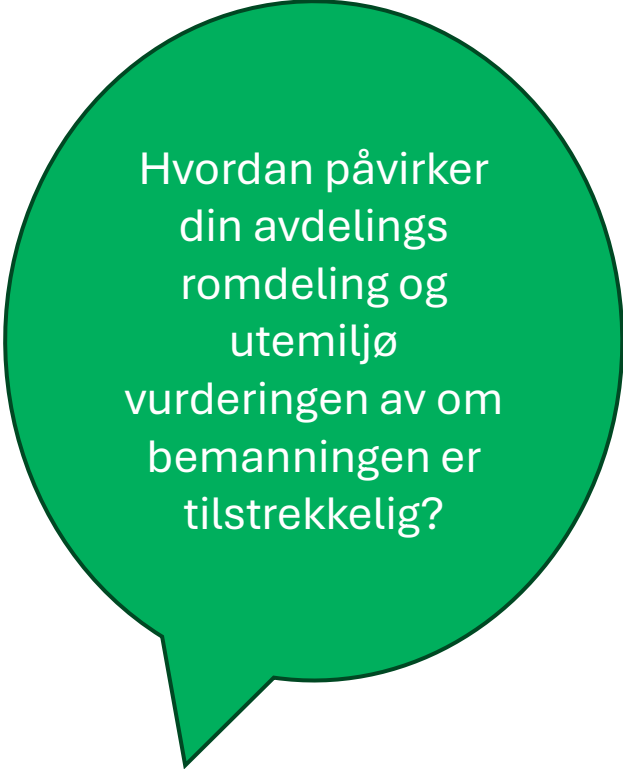
- Omdisponering av personalet mellom avdelinger er et tiltak som brukes for å løse bemanningsutfordringer, men dette kan for eksempel påvirke stabiliteten eller tiden det pedagogiske personalet har til å gjennomføre møter og planlegge det pedagogiske arbeidet.
- For ansatte som omdisponeres ofte, kan det i tillegg bli vanskelig å følge opp planlagt arbeid og barna i egen barnegruppe.
- Omdisponering av personalet i stort omfang eller over lengre tid kan dermed føre til at bemanningen ikke er tilstrekkelig til å drive en tilfredsstillende pedagogisk virksomhet.

Har din barnehage hatt behov for å omdisponere personalet?

Barnehagens fysiske miljø

- Både inne- og utemiljøet i barnehagene påvirker kvaliteten på det pedagogiske arbeidet. I rammeplanen står det at personalet skal utforme det fysiske miljøet slik at alle barn kan delta aktivt i lek og andre aktiviteter, og slik at leker og materiell er tilgjengelig for barna.
- Hvor godt barnehagen har lagt til rette for dette kan være et moment i vurderingen av om bemanningen er tilstrekkelig.

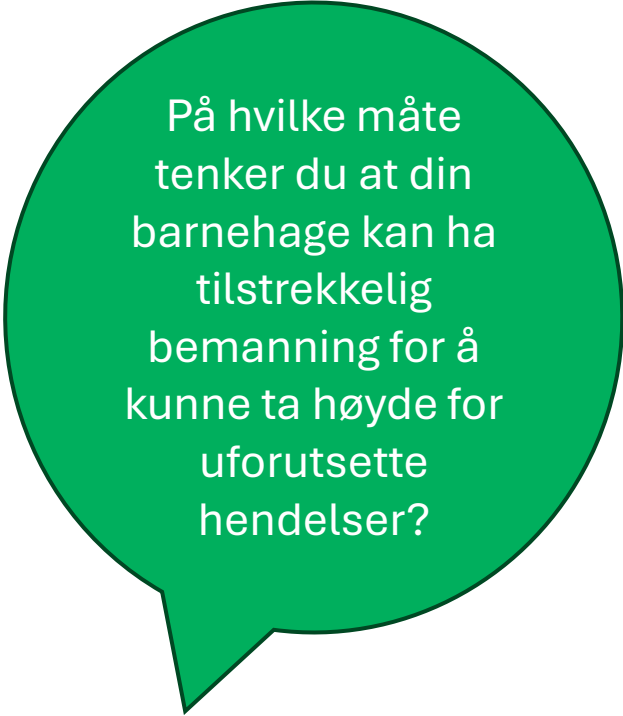

Hvordan påvirker
din avdelings
romdeling og
utemiljø
vurderingen av om
bemanningen er
tilstrekkelig?

Uforutsette hendelser

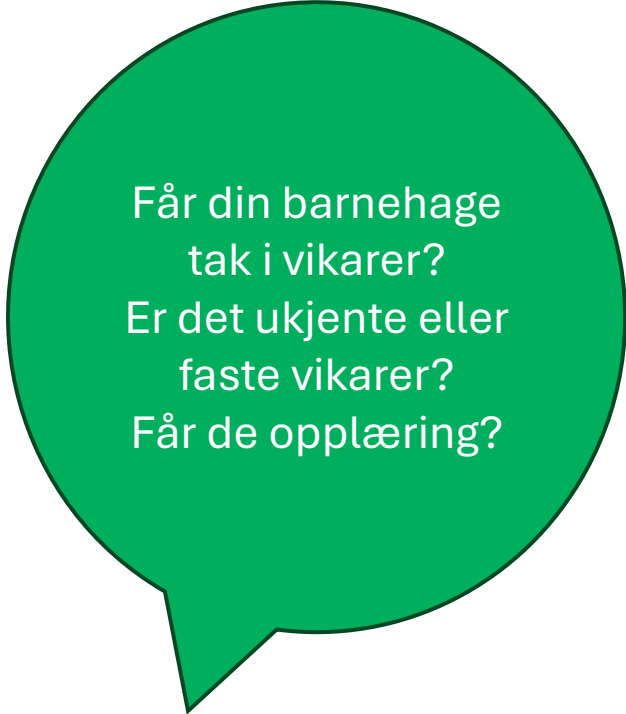
- Barnehagen må ha tilstrekkelig bemanning for å håndtere uforutsette hendelser. Dette kan for eksempel være at brannalarmen går, at barn eller ansatte skader seg eller korttidsfravær i personalgruppen.
- Over en viss tidsperiode er det naturlig at det vil skje uforutsette hendelser. Dette må barnehageeier ta høyde for, og sørge for at barnehagen skal kunne håndtere.

På hvilke måte
tenker du at din
barnehage kan ha
tilstrekkelig
bemanning for å
kunne ta høyde for
uforutsette
hendelser?

Barnehagen må sette inn vikarer når det er nødvendig

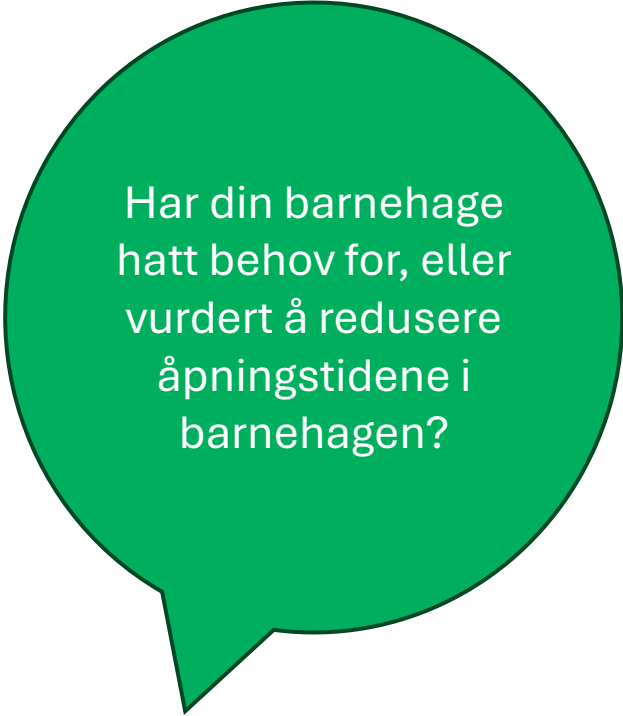
- Barnehagene må gjøre en vurdering av om bemanningen er tilstrekkelig til å drive en tilfredsstillende pedagogisk virksomhet basert på blant annet de gjennomgåtte momentene. Vurderingen må gjøres for **hele barnehagens åpningstid**.
- Dersom barnehagen kommer til at bemanningen ikke er tilstrekkelig, må det settes inn vikarer for å oppfylle kravene i loven.
- Faste vikarer skaper trygghet for barna, foreldrene og de faste ansatte, og bidrar i større grad til at bemanningen er tilstrekkelig, enn vikarer som ikke er så godt kjent med barna og barnehagen. Også vikarer som ikke kjenner barna så godt eller ikke har pedagogisk kompetanse eller lang erfaring, kan bidra til at bemanningen blir tilstrekkelig.
- Det er viktig at barnehageeier tilrettelegger for god opplæring av vikarer.

Får din barnehage
tak i vikarer?
Er det ukjente eller
faste vikarer?
Får de opplæring?

Ytterligere tiltak ved lav bemanning

- Hvis barnehagen vurderer at bemanningen ikke er tilstrekkelig og man ikke får satt inn vikarer, må barnehagen bruke andre tiltak som inngår i barnehagens planlagte rutiner for å sikre tilstrekkelig bemanning.
- Et tiltak kan være å **redusere åpningstiden**. Åpningstidene er opplyst om i barnehagens vedtekter. Endringer i vedtekter skal legges frem av barnehageeier for foreldreråd og samarbeidsutvalg.
- Unntaksvis kan en barnehage ha behov for å redusere åpningstiden på kort varsel, eksempelvis når det ikke lar seg gjøre å skaffe vikar ved sykdom. Dette må eventuelt skje gjennom god kommunikasjon med foreldre dersom ingen andre tiltak kan iverksettes.

Har din barnehage hatt behov for, eller vurdert å redusere åpningstidene i barnehagen?

- Et tiltak på lang sikt kan være å ansette støttepersonell for å avlaste bemanningen fra praktiske arbeidsoppgaver som tar tid fra det direkte og det pedagogiske arbeidet med barna. Dette kan for eksempel være kjøkkenhjelp eller administrativt ansatte.
- Hvis barnehagen ikke får tak i vikarer eller tiltakene ikke avhjelper bemanningssituasjonen, oppfyller ikke barnehagene kravene til bemanning i barnehageloven § 26 første ledd.
- Det er viktig at du som ansatt melder avvik dersom du opplever at bemanningen i barnehagen ikke er tilstrekkelig!

Har dere en god
avvikskultur i
barnehagen?

Til diskusjon

- På hvilke måter kan du som LL/HTV bidra til å gjøre veilederen kjent i barnehagene?
- Hva kan vi gjøre for at styrer og de ansatte får en omforent forståelse av hvordan veilederen skal forstås og praktiseres?

Grunnbemanningen

Hvem telles med:

- Barnehagelærere
- Assistenter
- Fagarbeidere

De som er ansatt til å jobbe direkte med barna.

Hvem telles *ikke* med:

- Vaktmester
- Renhold
- Kjøkkenassistent
- Kokk
- Læringer
- Arbeidstiltak
- Spesialpedagoger
- Støtteassistenter
- Styrer (om ikke stillingen er delt)

